

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

**מסורת הש"ם
עם הוספות**

תלמוד בבלי <עוז והדר> - טז כתובות / תלמוד בבלי {עמוד 41} (2864)

האשה שנתארמלה

פרק שני כתובות

טז.

ב א מ"י מ"י מ"י מ"י מ"י
אשתו הלכה כה סמט
עשין מה טעמיה אה"ע
סמטין לו טעמיה טו:

הוספות ישנים

(א) א"ע דליתמוט כ"י
מ"מ בני נמי לטעמי
מחני אליהו כ"י
(ב) אפ"ר דליתמוט כ"י
ה"ו ל"ג לנחל נחל רובא
ולא אחר חוקק ממון כיון
דחוקק ה"ה מסייע לרוב
ופירי שפיר אפילו אליהו
דשמואל ק"ל אלא
דחוקקין לעיל כיון דרוב
נשים נחלות נשואות ה"ו
ל"ה בני דרבי י"ז שם
ונכרי ושם ספק שמואל
כ"י"ג הכא דמכתי ל"ה
חוקק ה"ה לנחל לנחל
דק"ל לנחל פירי ויחיל
נחל רובא דק"ל לנחל רוב
נחל. כ"י.

הוספות ר"י

מיתמי גובה בלא כתובה:
ורדיקין טעמא דאיבא
עדים. פי' שציאת
ביתו ונאמרה וראשה פרוט:
הוא ליכא עדים בעל
המיתין. פי' ולא אמרין
הוא ליכא ומספקא לן על יום
נשואיה אם היתה בעולה
ובתולה ומכר אחתה על
החיתין על קידוש לכן
ובתולה היתה: חתונה דאין
סתמא דלא כ"י"ג דאין
ר"י האמר איהו
ביתו ונאמרה. פי' דאין חתון
חוקק דנפשה ור"י נאמרה
העבר אשה על חתונה
ובתולה היתה ומכרה.
אפילו תימא ר"י ע"כ לא
קאמר ר"י אלא כ"י ונאמרה
אבל כ"י וברר לא אמר.
ע"כ ב"ק: ודקארי לה
מאי קארי לה. כיון דרוב
נשים בתולות נשואות
כ"י ושם דמי: מתני'
ומודה ר"י באומר
לחבירו שדה זו של אביך
היתה: חתונה ממנו
נאמן שהיה שאמר הוא
היה שהיה ואם יש עדים
שהיה של אביו והוא
אומר לקחתה הימנו מאי
נאמן. ור"י אומר ר"י
יהושע אפרק קמא קאי
ואתא קאי דתנן ונאמרה
את האשה ולא מצא לה
בתולים היא אומרת
משארסתי
ונסתתפה שדה הוא אומר
על אלא כי שאל
אוסרין והיה מקרי מקח
עדות ר"י ור"א (ואמרין)
נאמנת ור"י אומר לא
מפיה אנו חייין אמר מאי
מינו אלא מינו דאי בעי
אמר מוכת עין אני ולא
פסלה נפשה מכהונה
וקאמר נאמנת דפסלה
נפשה מכהונה מהימנא
וא"ל ר"י לר"ג בהאי
מינו דהא מודינא לך
בהאי מינו דהא מודינא
ע"כ: הכא אמר ר"י שור
התם הכא שור
שחוט לפניך. פי' ואם
רצה לומר איני של אביך
ולתבטלני וכולו גם עתה
כשהיה שהיה של אביו
לקחה ממנו נאמן אבל
התם גבי אשה אם תרצה
לתבטלני ולומר בתולה
הייתי אינה יכולה שהיה
(שור) שחוט לפניך
השורשונים המעידים
שלא נמצאו לה בתולים

(א) כ"י כ"י: (ע"י פרש"י
לקמן לו. ד"ה ודקארי)
(ב) לקמן כ"י. (ג) לעיל
(ד) כ"י. (ה) כ"י. (ו) כ"י.
(ז) כ"י. (ח) כ"י. (ט) כ"י.
(י) כ"י. (יא) כ"י. (יב) כ"י.
(יג) כ"י. (יד) כ"י. (טו) כ"י.
(טז) כ"י. (יז) כ"י. (יח) כ"י.
(יט) כ"י. (כ) כ"י. (כ"א) כ"י.
(כ"ב) כ"י. (כ"ג) כ"י. (כ"ד) כ"י.
(כ"ה) כ"י. (כ"ו) כ"י. (כ"ז) כ"י.
(כ"ח) כ"י. (כ"ט) כ"י. (ל) כ"י.

גליון הש"ס

גבי ודקארי ד"ה מאי
קארי ד"ה. לקמן לו ע"כ
(ויחל ל"ה ע"כ) יבמות י"א
ע"כ י"ז ע"כ. (ע"כ ע"כ)
גיטין ס"א ע"כ ב"ק מ"ז
ע"כ. כ"י כ"י. (כ"י כ"י)
ע"כ. קמא ע"כ. (כ"י כ"י)
ד ע"כ. מה דק ע"כ:

ליקוטי רש"י

דרוב נשים. טעמיה
שנאמרו לעיל נחלות כן.
(רש"י כ"י. כ"י. כ"י.)
ודקארי ד"ה מאי
קארי ד"ה. מי שחוט
משהו על נפשה המדבר
מה עלמה על רוחו וקארי
ל"ה. ראוה מדרבנן.
(נפשו משהו משהו)
דפלוין לנחל ולמחר
ויחל נפשה נפשה
פסלה מן הכהונה
נאמנת. וכשהיה הכהונה
ולא מספקין לה נפשה
לפסלה לה (לעיל י"ג).
לומר
מיתמי הוא (קידושין ע"ה).
נסתתפה. וא"כ שאל
לחלוק שפסלה נפשה
לכונה לרבי יהושע
דלוקק דמעה ע"כ
יוחסין (לעיל ש"ס). היא
אומרת מוכת עין
אני. השאל את האשה
חוקק בתולה ולא מצא לה
בתולים היא אומרת מוכת
עין אני כ"י (לעיל י"א).
מוכת עין. שחוט לה
עין דנחל מקום (לעיל
י"א). ורובת איש.
קודם משארסתי שדה.
(ג) ונסתתפה שדה.
לשון מער סוף (משל)
(כ) טעמיה שור לומר
מולך גרם (לעיל י"א).
נשקף. שור שחוט ומהלך
נשקף. שור שחוט סוף
נשקף. שור שחוט סוף
(משל כ"י) נסתתפה שדה
מקטף. שורה נסתתפה
(ש"ס) (ו' ורש"י מ"ז).
סוף. שור שחוט ומהלך
נסתתפה שדה וכן נשקף
בדירק (רש"י ע"כ)
נשקף ומהלך וכן
(משל כ"י). מולך גרם
כאם שהיה נא וסוף
אל וישיב וישיב וישיב
א"ל. וישיב וישיב וישיב
ו"ו אלה למחר דמן
המעט היה הולך ואל
לה קול כדמפרס ואל
(רש"י כ"י ש"ס).

הנהגות וצינונים

(א) בכת"י הנוסח ודקארי
לה מאי קארי לה
ש"ס דבר וברר הוא
מודינא כיון דרוב
נשים בתולות נשואות
כ"י ושם דמי ותרצה
בדירה. כ"י

שהיה שאמר. זה אינו יודע שהיתה של אביו אלא על פיו של זה ומה
שאמר הרי היתה: ג' טעמא דאיבא עדים. דליתיה כהנימנא:
הבע' מדינא. ולא אמרין הולך ומספקא לן על יום נשואיה אם
בתולה היתה אם בעולה העמד אומה על חזקה של קודם לכן

והסתתפה בתולה היתה: היא נאמנת.
לדליל נחל חוקק דגופא: בברי ושמה.
גבי משארסתי נאמנתי היא טוענת
כ"י לי הוא וזהו אינו טוען אלא שמה
עד שלא ארסתי דהא אינו יודע ממי
לנאס: ודקארי ד"ה. למימא סתמא
ללא כ"י גמליאל: מאי קארי ד"ה.
ומאי עלה דבעתו לאפוקי מדר"ג ר"ג
לא דמיה לה: כיון דרוב נשים בתולות
נשואות. קרובה טעמיה ליהוי אמת
ויתר משלו וכברי ושמה דמיה: והבי
נמי מסתברא. דר"ג מודה דה דעל
מהימן: אי אמת בשלמא איירי ר"ג
במודה. דהן ישא הודאה היא דקא
מודה ר"ג לרבי יהושע ואמר א"ע ר"ג
דפליגא עלך דברי ושמה מודינא לך
דברי וברי היינו דשיין למימנא כהני
ור' יהושע מודה לר"ג דהאומר לחברו
שדה זו כ"י דלע"ג דפליגא ד"כ
נמשארסתי נאמנתי דלע"ג דלכ"ה
למימנא מו לא מהימנא מודינא דהא
מנו דלי בני שחוט ולא ח"ל של
אבך היתה כי אמר ליה נמי לקחתה
הימנו מהימן דלוקק: א"א אי אמת
א"א איירי. ישא דמיה ר"ג מאי
מודה דרי יהושע מאי שחוט מהימנתי
הכא וזהו קאי: אמת קאי. אפלוגא
דלכ"ה למימנא דה מו כ"י קמא קאי
וקאמר א"ע ר"ג דפליגא דמנו דהתם
דמנו דהכא מודינא דלוקק: א"א איירי.
איכא מנו: דרי כריסה בין שניה.
ואינה יכולה לומר לא נבעלתי:
וקאמר נבעלתי. ולכ"ה נבעלתי
מהימנא: בשלמא ד"ה אשור דאמר.
כפרק קמא נסתתפה דמנה לא כלום
מוכת עין שאל הכר דה אינה יכולה
למוכר אלא מנה והוא אומר דרוסא
איש את ואין לך כלום איכא מנו דלי
נעיל אמה מוכת עין אני תחתך:
א"א משארסתי. אירע לי ונסתתפה
שדה ואת לי מאתמי: וקאמר.
מוכת עין אני מעיקר ולא נענה אלא
מנה מהימנא: א"א ד"ה יוחנן. דאמר
נסתתפה נסתתפה: ומנה שהיה נענה
מאתמי לכה מיד לך תחתך מעיקר
מאי"ל מנו איכא: הכא. גבי שדה אין
שור שחוט לפניך שיעלה על לב געלו
למטע מי שחוט כלומר אם שחט זה
לא היו לו עוררים הלך אי לאו דדבר
פשוט הוא שלקחה הימנו לא היה
אומר לו של אבך היתה הלך אמר
מנו אכל גבי לא מצא לה נחלות
שור שחוט לפניך נחלות שאל מנה לה
הא קמיה לא ל"ד א"ע"כ שיש לה
להשיב טענה טובה מנו לא אמרין
מנו דלמלא לא אסקה אדעתה א"כ
איערומי קא מערמא: וכיון שרוב
נשים. קושטא היא: יש ד"ה קול.
והרבה יודעים שאלה כהנימנא:

ר' רבן גמליאל הא אמר איהו מהימנא. נראה דלמ"ד (י) הטוען
אמר מעשה כ"ד לא אמר כלום פריך דלמ"ד דלמ"ד טעין פרעתי
הכא נאמן העבד אפילו לר"ג לומר אלמנה נשאתין כמנו דלי בני
אמר פרעתי: דכ"י נמי מסתברא. פי' כקונטרס הכי נמי מסתברא
דמתני' אחי כרנ גמליאל כדמשינן
דכרי וברי מודה מדקמני ומודה ר'
יהושע כ"י וקשה לפי' דכי לא איירי
נמי ר"ג נמודה אחי שפיר ומודה רבי
יהושע כלומר א"ע ר"ג דכרישא פליגא
עלך כסיפא מודינא לך א"ע ר"ג דרישא
וספיא אמן מענין אחד כי היכי דלמיה
ליה שפיר ומודה רבי יהושע כ"י איירי
ר"ג נמודה א"ע ר"ג דמודה ד"ה גמליאל
אינו מענין ומודה דכרי יהושע ויש
לישב דודאי כי איירי ר"ג נמודה שייך
למיתמי שפיר ומודה רבי יהושע א"ע ר"ג
ללא הו מענין אחד כלומר דלכ"ה
דמנא מילתא דמודה ר"ג תני נמי
מילתא דמודה דה רבי יהושע אכל אי
לא איירי רבן גמליאל נמודה לא שייך
למיתמי ומודה רבי יהושע לא שמשעין
א"ע ר"ג דפליג דרישא מודה כסיפא כיון
דרישא וסיפא אינם מענין אחד אכל
קשה דלא הוה ליה למימנא אמנו קאי
דעד השתא נמי לפי' אמנו הוה קאי
וגרסה לר"י דה"פ הכי נמי מסתברא
דכרי ושמה דמי ולא כל לומר דפליג
רבן גמליאל דרישא אלא א"ע ר"ג דכרי
ושמה דמי מודה ר"ג משום דלאו שמה
ממש הוא מדקאמר ומודה רבי יהושע
אי אמרת נשאלת איירי ר"ג נמודה
כלומר א"ע ר"ג דכרי ושמה דמי מודה
ר"ג דעל נאמן היינו דקמני ומודה
היתה ונסתתפה מנה
אפילו תימא ר"י ע"כ לא
קאמר ר"י אלא כ"י ונאמרה
אבל כ"י וברר לא אמר.
ע"כ ב"ק: ודקארי לה
מאי קארי לה. כיון דרוב
נשים בתולות נשואות
כ"י ושם דמי: מתני'
ומודה ר"י באומר
לחבירו שדה זו של אביך
היתה: חתונה ממנו
נאמן שהיה שאמר הוא
היה שהיה ואם יש עדים
שהיה של אביו והוא
אומר לקחתה הימנו מאי
נאמן. ור"י אומר ר"י
יהושע אפרק קמא קאי
ואתא קאי דתנן ונאמרה
את האשה ולא מצא לה
בתולים היא אומרת
משארסתי
ונסתתפה שדה הוא אומר
על אלא כי שאל
אוסרין והיה מקרי מקח
עדות ר"י ור"א (ואמרין)
נאמנת ור"י אומר לא
מפיה אנו חייין אמר מאי
מינו אלא מינו דאי בעי
אמר מוכת עין אני ולא
פסלה נפשה מכהונה
וקאמר נאמנת דפסלה
נפשה מכהונה מהימנא
וא"ל ר"י לר"ג בהאי
מינו דהא מודינא לך
בהאי מינו דהא מודינא
ע"כ: הכא אמר ר"י שור
התם הכא שור
שחוט לפניך. פי' ואם
רצה לומר איני של אביך
ולתבטלני וכולו גם עתה
כשהיה שהיה של אביו
לקחה ממנו נאמן אבל
התם גבי אשה אם תרצה
לתבטלני ולומר בתולה
הייתי אינה יכולה שהיה
(שור) שחוט לפניך
השורשונים המעידים
שלא נמצאו לה בתולים

התם שור שחוט לפניך. פירש

כקונטרס שהוא טוען עד
שלא אירסתי נאמנתי והכא שור
שחוט לפניך דלוקק הלה מוכת ור"י
מפרש דהכא נמי איירי דהלה מוכת
דכ"י ור"י דהתם שור שחוט לפניך
דריש אין לה נחלות ואינה יכולה לומר
לומר מי הוא ולכ"י דין אומרת
משארסתי נאמנתי כ"י אומרת מוכת
עין אני תחתך לא מהימנא הכא אין
שור שחוט לפניך ונאמן כמנו דלי
נמי אמר לה היתה של אבך לפניך: ור"י
דלית ליה (ה) הולכין כמנו אחר הרוב:

כיון דרוב נשים בתולות נשואות כ
ליכא עדים מאי ד"ה. לרבי פריך
דלית ליה (ה) הולכין כמנו אחר הרוב:

ו

בתולה יש לה קול
ו

הלך כל טענה דאמרה בין מוכת עין אני בין נאמנתי תחתך לא מהימנא: וכיון דרוב נשים בתולות נשואות כי
לא אתי עדי הימנא מאי דהוה. נידול בת רובא. פי' וא"ע"י דיש פלוגתא בהא מילתא רב ושמואל בפרק המכירה
פירוש דרב אמר הולכין בממון אחר הרוב ושמואל אמר אין הולכין בממון אחר הרוב וק"ל הלכה כשמואל הכא
משום דאיכא תרתי רובא וחוקק העמד אשה על חזקה ובתולה היתה אפי' שמואל מודה. אפי' אמר רבינא שיש א"ל
דרוב נשים בתולות נשואות ומימנא ורוב נשואות בתולות יש לה קול ולא הוה ר"א קול איתרע לה רובא:

הלך כל טענה דאמרה בין מוכת עין אני בין נאמנתי תחתך לא מהימנא: וכיון דרוב נשים בתולות נשואות כי
לא אתי עדי הימנא מאי דהוה. נידול בת רובא. פי' וא"ע"י דיש פלוגתא בהא מילתא רב ושמואל בפרק המכירה
פירוש דרב אמר הולכין בממון אחר הרוב ושמואל אמר אין הולכין בממון אחר הרוב וק"ל הלכה כשמואל הכא
משום דאיכא תרתי רובא וחוקק העמד אשה על חזקה ובתולה היתה אפי' שמואל מודה. אפי' אמר רבינא שיש א"ל
דרוב נשים בתולות נשואות ומימנא ורוב נשואות בתולות יש לה קול ולא הוה ר"א קול איתרע לה רובא:

הלך כל טענה דאמרה בין מוכת עין אני בין נאמנתי תחתך לא מהימנא: וכיון דרוב נשים בתולות נשואות כי
לא אתי עדי הימנא מאי דהוה. נידול בת רובא. פי' וא"ע"י דיש פלוגתא בהא מילתא רב ושמואל בפרק המכירה
פירוש דרב אמר הולכין בממון אחר הרוב ושמואל אמר אין הולכין בממון אחר הרוב וק"ל הלכה כשמואל הכא
משום דאיכא תרתי רובא וחוקק העמד אשה על חזקה ובתולה היתה אפי' שמואל מודה. אפי' אמר רבינא שיש א"ל
דרוב נשים בתולות נשואות ומימנא ורוב נשואות בתולות יש לה קול ולא הוה ר"א קול איתרע לה רובא:

הלך כל טענה דאמרה בין מוכת עין אני בין נאמנתי תחתך לא מהימנא: וכיון דרוב נשים בתולות נשואות כי
לא אתי עדי הימנא מאי דהוה. נידול בת רובא. פי' וא"ע"י דיש פלוגתא בהא מילתא רב ושמואל בפרק המכירה
פירוש דרב אמר הולכין בממון אחר הרוב ושמואל אמר אין הולכין בממון אחר הרוב וק"ל הלכה כשמואל הכא
משום דאיכא תרתי רובא וחוקק העמד אשה על חזקה ובתולה היתה אפי' שמואל מודה. אפי' אמר רבינא שיש א"ל
דרוב נשים בתולות נשואות ומימנא ורוב נשואות בתולות יש לה קול ולא הוה ר"א קול איתרע לה רובא:

ג א מיי פניו מהלכות
ישארה הלכה כה סמג
עשן מנח טושיע אה"ע
סימן ט טעף טו:
ד ב מיי פניו מהלכות
מלוה הלכה טו טו סמג
עשן נד טושיע ח"מ סימן
נד טעף ט:

תוספות רי"ד

וליהוש דלמא מפקא עדי
הינמא בהאי בי דינא
וגביא ומפקא כתובתה או
עדי הינמא בכ"ד אחריתא
וגביא. א"ר אבהו זאת
אומרת כותבין שובר.
פ"י ולא מצי אידין למימר
א"ר לשומר שוברי מפני
העכברים אלא או תקיע
לי שטרא או לא אית לך
כלום. אלא פורעו בע"כ
והוא כותב לו שובר ודלא
כמ"ד בכ"ד דאין כותבין
שובר והכי אסיקא שם
בג"פ ודף קעא ע"ב
דכותבין שובר: ת"ר
כיצד מרקדין לפני
הכלה. ב"ש אומרים

ליקוטי רש"י

בי אהו עדים. שילא
נהינמא. מאי. הוי.
מאחר שכן עמלן או
יודעין אס נישת מלוה או
אלמנה מנאל דאין כלן
קול כלל. סהדי שקרי
נינהו. ולא ראוה וילא
נהינמא. בתוליה יש
ל"ה ק"ר. מתוך שיש
שמה נישאוי מלוה.
נזכרים נה בני אדם.
איתרע ל"ה רובא.
דמלוות נישאוי דבונן יס
לכן קול מנחם כמו של
אותו רוב וכוון דליכא
למימר הכי ואיכא למימר
הכי המנאל מחזירו עליו
ההלכה [רש"י'ם כ"ב ע"ב].

וזה הו"ל ואין ל"ה קול איתרע ל"ה רובא. תימה דמנן צפיקין (למנן
כח). אלו נאמנים להטיר בגדלן מה שראו בקטנותן וזכרונם
בפלונית שילאם בהינמא וראשם פרוע וקאמר גמ' מ"ט כיון דרוב
נשים במלוות נישאוי גילוי מילתא בעלמא הוא והשטא היכי מיירי אס

יש לה קול למה נרין שום עדות לרד
נייל בתר רוצא כדפרין הכא ואי אין
לה קול א"כ איתרע לה רוצא ויטערך
שני עדים כשרים וכי תימא דכשמעדי
הוא שראה בקוטנו ואחר עמו חשצין
קול הא פריך הכא סהדי שקרי נינהו
ויש לומר דרוב נשים במלוות נישאוי
עדין מרוב נשים הנישאוי במלוות יש
לה קול וכי אין לה קול לא יתערע כל כך
רוב דמלוות נישאוי שלא יועיל עדות
דראה בקוטנו ואחר עמו:

וליהוש דלמא מפקא כ"ר. ואפי'
ע"י עדי הינמא לא
היה לה לגבות^ל עד שתחזיר לו הכתובה
כיון שיכול לנא לירי הפסד צמה
שנשארה כתובה תחת ידה ולא מייצעי'
למ"ד^ד דיכול לטעון אחר מעשה כ"ד
דמפסיד דאס לא יהיה לה כתובה יחי'
נאמן לומר פרעתי אלא אפילו למ"ד
דלא מצי טעין אחר מעשה בית דין
מפסיד צמה שהכתובה תחת ידה שאס
תצטענו פעם אחרת ולא יהיו לה
עדי הינמא יהא נאמן לומר פרעתי
מנה צמנו דאי צעי אמר אלמנה
נשאמין או אס יהא צמקוס שאין
מכירין אס היא אשתו יהיה נאמן
לומר פרעתי הכל צמנו דאי צעי אמר
אין את אשתי והשטא שהכתובה צדה
תוליה מנאמרי וכוון שיכול לנא לירי
הפסד אין לו לפרוע: **וזאת** אומרת
כותבין שובר. אע"ג דהכא לא אפשר
דליכא למיחש דלמא תשרוף כתובה
צעדים והדרא וגביא צעדי הינמא
כדלמירין צמקון ודלמא הדרא
ומפקא צעדי הינמא וגביא למ"ד
הטוען אחר מעשה בית דין לא אמר
כלום וע"כ וקוק הוא לשובר מ"מ דייק
שפיר דבעלמא נמי כותבין שובר דאי
אין את צמנא בעלמא אנה יפרע כלן
כיון שיכול לנא לירי הפסד צמה
שהכתובה צדה כדפירשנו:

כותבין שובר. אע"ג דצפרק גט
פשוט (כ"ב קעא: ושם)

מפרש טעמא דמנן דלמיר כותבין
שובר משום דענד ליה לאש מלוה לאו
דוקא ליה אלא הוא הדין צלל חוב
כמו כתובה דהכא ושטרי מקח דלמיר
התס' דכותבין שובר: **מאי** איבדה
איבדה באור. וא"ת א"כ אפי' צמקוס
שכותבין הוה ליה לאוקומי ומאי דומקא
לאוקומי צמקוס שאין כותבין וכתב לה
איהו ואור"ת דצמקוס שכותבין ונשרפה
איכא למיחש שכתב לה כתובה אחרת

דאסור להשהותה בלא כתובה^ל מיהו הוה מצי לאוקומה צמקוס שכותבין
ונשרפה אחר הגירושין דליכא למיחש שמה כתב לה אחרת אלא שנראה
לו דומק: **ותן איבדה למה** ל"ה. אף על גב דלכאורה היינו פירכא
קמייתא דפרין היינו נשרפה יש ליישב דהכי קאמר ותו אפילו אס
נאמר דנשרפה הוי פירושא דנאצדה מכל מקום תקשי איבדה
למה ל"ה: **איתנוס** הוא דאיתנוס. נראה דלמירי כגון דליכא
מגו דאי צעדי אמרה אין צדי כלום דאי לאו הכי אמאי מהימנא
ואס חלמך צחילוק קליות דלמיר לקמן^ל ארמנלח לית לה כסי
דדוקא דצבר שיש טורח כגון חבית דהכא יכולה לומר

וזו הו"ל ואין ל"ה קול. שאין מעיד עליה שילתה בהינמא: בי אהו
עדים מאי הוי. כיון דמוקד דיש לה קול הרבה הוי יודעין: דלמא
מפקא עדים. עדי הינמא: כותבין שובר. שכשפרע לה כתובה
מכתוב לו שקבלה ככתובה ויהיה צידו לזכות: זאת אומרת. ודלא

כמנא דלמיר אין כותבין צצא כתובת:
רב פפא אמר. לעולם אין כותבין
העכברים^ל ומי שיש לו שטר על חבירו
או יצא השטר ויחזירו או לא יעול
כלום ומתני' צמקוס שאין כותבין
כתובה אלא סומקין על תנאי בית
דין^ל שמתקן לצמולא מנאמרי ולא למנה
מנה דליכא למיחש דלמנא הדרה
ומפקא לה: דמתני' ל"ה. לרדצי אצבו
ולרדצי פפא: דהפנינה כתובתה. והיא
מוצעת מנאמרי והוא אומר אלמנה
נשאמין: רקדו ל"ה. אס יש עדים
שרקדו לפניו ציוס נישאוי: כוס של
בשורה. המצער עליה סימני במלוות
ולקמן מפרש מאי היא: א"ל. הכי
קאמר כל איבדה כמו שהטמינה צפינו
דמי ולא גביא והכי קמני איבדה
כתובה הטמינה כתובה נשרפה
כתובה אס רקדו לפניו וכו' והכי
פירושה אמרה אצב שטר כתובה
הרי היא כמו שהטמינה כתובה
צפינו כדי להוציא ולגבות פעם שניה
ואינה גובה כלום אלא"כ תצא השטר
ואס אמרה נשרפה ויש עדים שנשרפה

דהשטא ליכא למיחש למידי תצא עדים
שרקדו לפניו שזהו סימן לצמולה
ותצא מנאמרי: באור דמתני' ל"ה.
לרדצי אצבו ורצ פפא דצרייתא:
כ"ל שכן אמתניתין. דכיון דלצרייתא
דקמני צהדי איבדה כתובה גביא
ועלה קאמר רצ פפא דלא גביא
ומתקן לה דחדא קמני איבדה כתובת'
הרי היא כמו שהטמינה וכשנשרפה
הוא דקא גביא ולעולם אין כותבין
שובר כל שכן דלמתני' איכא למיחש
פלוגתא דרצ פפא דלר' אצבו למימר
דצמקוס שאין כותבין כתובה עסקי:
ובאור דמתני'. פלוגתא דרצ פפא דלר'
אצבו אמתני': אב"א אברייא א"א.

מתקין ל"ה רב פפא. ומה זו עדות ללא נישאוי אלמנה: אס. אי נישאוי
כשהיא אלמנה לכהן הדיוט מי לא אכלה בתרומה: זו ראשית. צעילתה
ראשית: זימנין דתפסה מאתים. בלא בית דין וכי צעין לאפוקי
מניה משום דאין עדים שהעבירו לפניו אמרה איתנוסי הוא דאיתנוסו
שיכורים היו מאונסין יין המשמה הלכך השתא אלו עדים שהעבירו
לפניה פתוחה ומו ליכא^ל מדי: ביצד מרקדין. מה אומרים לפניה:
כמות

מתקין ל"ה רב פפא. ומה זו עדות ללא נישאוי אלמנה: אס. אי נישאוי
כשהיא אלמנה לכהן הדיוט מי לא אכלה בתרומה: זו ראשית. צעילתה
ראשית: זימנין דתפסה מאתים. בלא בית דין וכי צעין לאפוקי
מניה משום דאין עדים שהעבירו לפניו אמרה איתנוסי הוא דאיתנוסו
שיכורים היו מאונסין יין המשמה הלכך השתא אלו עדים שהעבירו
לפניה פתוחה ומו ליכא^ל מדי: ביצד מרקדין. מה אומרים לפניה:
כמות

מתקין ל"ה רב פפא. ומה זו עדות ללא נישאוי אלמנה: אס. אי נישאוי
כשהיא אלמנה לכהן הדיוט מי לא אכלה בתרומה: זו ראשית. צעילתה
ראשית: זימנין דתפסה מאתים. בלא בית דין וכי צעין לאפוקי
מניה משום דאין עדים שהעבירו לפניו אמרה איתנוסי הוא דאיתנוסו
שיכורים היו מאונסין יין המשמה הלכך השתא אלו עדים שהעבירו
לפניה פתוחה ומו ליכא^ל מדי: ביצד מרקדין. מה אומרים לפניה:
כמות

מתקין ל"ה רב פפא. ומה זו עדות ללא נישאוי אלמנה: אס. אי נישאוי
כשהיא אלמנה לכהן הדיוט מי לא אכלה בתרומה: זו ראשית. צעילתה
ראשית: זימנין דתפסה מאתים. בלא בית דין וכי צעין לאפוקי
מניה משום דאין עדים שהעבירו לפניו אמרה איתנוסי הוא דאיתנוסו
שיכורים היו מאונסין יין המשמה הלכך השתא אלו עדים שהעבירו
לפניה פתוחה ומו ליכא^ל מדי: ביצד מרקדין. מה אומרים לפניה:
כמות

כלה

גליון הש"ס

גמ' אי כל הנישואות.
כעין זה מה דף כט ע"ב:

הנהרות וצינונים

לכ"ה
הנישואות בתולות יש
ל"ה קול: [ב] "בהאי
בית" ליתא בכת"י
ובדפוס' ונוסף ע"פ
המהרש"ל וצ"י רשב"א:
[ג] ש' גורסין "ותו
איבדה למה ל"י וטעות
הוא דהא פרישין: "היינו
נשרפה" [ועי' תוס']
ובנפסחי דדוקני לא
גרסין לה (חידושי
הריטב"א ע"ש), וכן
ליתא בכמה כתבין: [ד] ש'
גורסים [ובכ"ה בכמה
כתבין] עד דאמרה
נשרפה כתובתה. והיינו
דהיא עצמה נמנח, וכן
בארוכה ברשב"א
וראשונים ובשיטתם
פלוגתת הראשונים בהו:
[ה] בדפוס' נוסף בלשון
הפיקסא אס יש עדים
באחר מכל אלו
כתובתה מאתים:
[ו] (ולפי' הקושיא על
הברייתא), [וכן מהר"ם
בפרו' (וכן מהר"ם
ש' ע"ש) מתק דהוסף
חבית בו' (קא) על
המשנה], ובכת"י ליתא
הקושיא על רב פפא
וכמו שפירש הרמב"ן
והרא"ה ועוד ראשונים,
ועי' בשיטתם עמוד
בזו (ועי' ע"ש) בפני
יהושע ובחי' רע"א:
[ז] בכת"י ולא ניתא
ל"ה לשנויי וכו'
למימר איבדה כתובתה
בהפנינה ל"ה צפינו דמי
(והוא סוה"ד: [ז] וכו'
ליכא ל"ה צפינו דמי
כתבין: [ח] תוס' שאני
לא היה ל"ה לפרוע.

מסורת הש"ס
עם הוספות

הגהות הב"ח

ליקומי דעז"

הגהות וציונים

עין משפט
גד מצוה

רבינו גרשום

תלמוד בבלי <עוז והדר> - כד בבא בתרא / תלמוד בבלי {עמוד 194} (2864)

קפץ אחד מן המעשרין לתוכן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו
במומן לבעלים ואיכא לאקשווי ונכבשינהו דניידו וצריך לתרץ
גזרה שמא יקח מן הקבוע וחכמים השוו מדותיהם כי היכי
דאמרו הך גזרה לחומרא הכי נמי אמרו לקולא ודוחק ונראה
לי דהך גזרה נמי לחומרא היא דאם יקח מן הקבוע יקריבנו
בתורת מעשר ויביא חולין לעזרה ועוד יש לומר כיון דחזינן
דאפילו היכא דיכול לעשורי ממה נפשך פטור משום דעשירי
ודאי אמר רחמנא ולא עשירי מן הספק ואפילו כי אמרינן כל
דפריש מרובא פריש עשירי ספק מיקרי אלא שהתורה התיירה
ספק זה באיסורין כדכתיב אחרי רבים להטות ונהפך האיסור
להיתר על ידי בטול ברוב אבל הכא לעולם לא נפיק מכלל
ספק עשירי. הרא"ש.

מהר"י ב"ץ

ראב"ד

ר"ח

רא"ש

וזה לשון הריטב"א להלן: הכי נמי עשירי ודאי אמר רחמנא
ולא ספק עשירי הלכך כולם פטורים. ואם תאמר ואמאי
פטורים כיון שהמנין הזה אינו ניכר יהא בטל ברוב כתרומה
שנפלה לתוך טבל שהיא בטלה. ותירצו בתוספות דהא קיימא
לן דבעלי חיים לא בטילי ואף על גב דמדאורייתא מבטל
בטילי יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל
תעשה. ואין זה מחוור דכי עקרי רבנן דבר מן התורה בשב ואל
תעשה היינו לעשות שום גדר או שום סייג לתורה דאלו בכדי
לא עקרי ליה והכא אמרינן פטירי מן המעשר בכדי ועבדי גזל
השבט אלא ודאי דאפילו תימא דבעלי חיים בעלמא בטילי
מדאורייתא הכא לא בטיל האי משום דאמר רחמנא העשירי
עשירי ודאי ולא עשירי ספק. עד כאן.

ואי לא נפטרו במנין הראוי. הקשו בתוספות היאך יפטרו במנין
הראוי והלא יש בדיר להשלים המנין והכי הוה ליה למימר
נפטרינהו ממה נפשך אם לא יצא הקופץ יהיה העשירי קדוש
ואם יצא יהיה האחד עשר קדוש ועשירי ואחד עשר יאכלו
במומן לבעלים. ור"מ תירץ דכל אשר יעבור אמר רחמנא ולא
שכבר עבר וכל מנין שעבר בו אחד פעמיים כל מה שמנה משם
ואילך עד עשרה אינו מנין ואם היה יודע בודאי שיצא הקופץ
בשביעי או בשמיני אין לו לסיים עוד החשבון עד עשרה דכיון
שאותו שכבר עבר יצא הפסיק המנין ויתחיל משם ואילך א'
ב' ג' ד' ככתחילה הילכך אי לאו בר חיובא הוא שיצא בשביעי
או בשמיני בין אותם שיצאו לפניו בין לאחריו נפטרו במנין
הראוי דבשעה שיצאו אותם שלפניו היה ראוי להשלים עליהם
אם לא שיצא הקופץ ואותם שיצאו לאחריו היו ראויין לעשר
אם היה מונה אותם כדין ומתחיל א' ב' ג' ד'. הרא"ש.

וזה לשון הריטב"א: הדר אמר אביי וכו' עד ליפטרו במנין
הראוי. והקשו בתוספות דהא קיימא לן קרא לתשיעי
עשירי מאליו קדוש ושניהן מקודשין והכא נמי דילמא האי
ספק לאו בר עשורי הוא ויהא יוצא באמצע המנין והוה ליה
כקורא לתשיעי עשירי ואם זה יצא בתוך מנין הראשון כל
העשיריים הבאים אחר כך כולם הם תשיעיים והיה מן הדין
שיהיו קדושים כל אותם שהם עשירי ואחד עשר לפי מנינו
וליכא למימר דהכי נמי קאמרינן דהא כיון דלעשוריהו משמע
דמעשרן כסתם מעשר ואינו קדוש אלא עשירי.

והשר מקוצי ז"ל תירץ דעביד להו שני פתחין והעשרה האלו
יוצאין בפתח אחד והעשרה הבאין אחריהן היו יוצאין
בפתח אחר דכיון שכן לא יהא עשירי קדוש מאליו כיון שלא
יצא בפתחן של תשעה והתשע נפטרו במנין הראוי.

ובשם הרב החסיד זלה"ה שמעתי תירוצו אחר דלעולם כל
שהספק בתוך עשרה מפסיק הוא ומבטל אותו מנין
לגמרי וכאלו אין כאן מנין כלל ואי אפשר בעשרה שהספק
בתוכן לבא לכלל עשירי והעשירי בלא קריאת שם אינו קדוש
כי הספק בטל במנין ולא אמרו עשירי מאליו קדוש אלא
כשהוא בתוך מנין שלו שבא אחר צירוף של תשעה אבל כל

והיה צריך לצרף עמהם מן הגורן ואי לית ליה בגורן הכי נמי
דנפטרו והיינו אוקמתיה דאביי דאמר כגון דלית ליה אלא
עשרה ולא בדיר ולא בגורן ומשום הכי נפטרו. והא דאמרינן
ואי לא נפטרו במנין הראוי משום דפטרינן להו ואפילו אית
ליה טובא ואמאי ליעיילינהו בדיר לכל דאית ליה מינייהו
וראשונים נפטרו במנין הראוי עשרה אחרונים הא לית ליה
אלא הנהו ולא בני עשורי נינהו. וכגון שאין לו גורן אחר לצרפו.

ותשעה לאו בני עשורי נינהו. וכגון שאין לו גורן אחר לצרפו.
מהר"י כ"ץ ז"ל. והתוספות חולקין עיין שם.

הדר אמר אביי לאו מילתא היא דאמרי דכל ספיקא לאו בר
עשורי היא כלל דתנן קפץ אחד מן המנויין לתוכן כולם
פטורים. פירוש בין אותם שעברו בין אותם שבדיר ואפילו הן
מאה מאי טעמא כל אשר יעבר ולא שכבר עבר ואי סלקא
דעתך ספיקא בר עשורי הוא נעשרינהו ממה נפשך דאי בר
חיובא הוא שלא היה באלו העשרה אותו שכבר עבר שפיר קא
מעשר וכן כל העשיריות ואם היה בהן נפטרו במנין הראוי
שהרי נשארו בדיר שהרי ראוי להשלים עליהם ואפילו לא עבר
העשירי ומת בדיר אותם שעברו פטורים דמנין הראוי פוטר
מכל מקום כל אותם העשיריים ספקות יהיו וירעו עד שיסתאבו
ויאכלו במומן לבעלים. ואם תאמר העשירית האחרונה מה
תהא עליה שאין בדיר כדי להשלים עליה כי אם מן הספק הזה.
אינו כלום שלא הפסיד בדבר כלום שהרי אנו פוטרים את כולם
בלא שום עישור ואם תפטור העשירית האחרונה בספק לא
הפסיד שהרי כולם כמו כן ספק ומוטב שיעשר מספק ויאכלו
העשיריים בקדושת מעשר ולא שיפטרו כולם בלא כלום. ואני
תמה מה היה צריך לומר ואי לא נפטרו במנין הראוי היה לו
לומר ואי לא לא הפסיד כלום שהרי אנו פוטרים אותם בלא
כלום ומוטב שיפטרו בספק מעשרותיו ויאכלו בקדושת מעשר
ולא שיפטרו בלא כלום אלא דעדיפא מינה קאמר. הראב"ד.

וזה לשון ר"ח: הדר אמר אביי לאו מילתא היא דאמרי דכל
ספק לאו בר עשורי הוא דתנן קפץ אחד מן המנויין לתוכן
כולן פטורין. פירוש מכניס צאנו לדיר ומוציאן אחד אחד במנין
כדתנן כיצד מעשרן כונסן לדיר ועושה להן פתח קטן כדי שלא
יהיו שנים יכולים לצאת ומונע בשבט אחד שחם שלשה ארבע
חמשה ששה שבעה שמונה תשעה והעשירי סוקרו בסיקרא
ואומר הרי זה מעשר אם קפץ אחד מן המנויין לדיר ונתערב
בצאן שעדיין לא נחעשרו כולן פטורין ונעשו כולן ספק או
פטורין או חייבין ואם נאמר כי דין הספק להתעשר כמו
שאמרנו למעלה גם אלו נעשרם ואם יצא העשירי זולתי זה
שקפץ מן המנויין הרי נפטרו ואם יצא עשירי זה שקפץ שהוא
פטור ואין הפטור פוטר החיוב נפטרו במנין הראוי. פירוש מנין
הראוי כגון שיש בדיר עשרה צאן ויותר והוציאן כענין שאמרנו
א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' העשירי קודם שיסקרהו בסיקרא קפץ
ויצא לחוץ ונתערב עם המנויין אותן התשעה נפטרו במנין
הראוי למעשר אף על פי שלא יצא אחריהם עשירי הואיל ועת
יציאתם במנין היה בדיר מי שיעבור תחת השבט עשירי היוצא
ראשון נפטר. וזה פירוש מנין הראוי ושמעין ליה לרבא דאיה
ליה האי סברא. עד כאן.

קפץ אחד מן המנויין וכו'. הקשו בתוספות יבטל ברוב ויהיו
כולן חייבין במעשר וכו'. ויש לומר דבעלי חיים חשובי
ולא בטילי. ותימה נכבשינהו עד דניידו ונימא כל דפריש
מרובא פריש ויהיו כולם חייבין במעשר והכי נמי מקשינן
בזבחים ומשני גזרה שמא יקח מן הקבוע והתם ניחא האי
שינויין דמחמרינן לומר ימותו ולא מקילינן להחיר כולם על
ידי פרישה משום הך גזרה אבל הכא הך גזרה קולא היא
לפטור מן המעשר. ויש לומר דהך גזרה נמי צריכין אנו
לאמרה במעשר בסיפא דהך מתניתין כפרקא בתרא דבכורות

תשובה קח

לידידי הגאב"ד ק"ק צעמפלבורג הרב ר' טוביה נ"י.

מה דהקשה רומעכ"ת על שיטת הפוסקים (הרא"ש) שהובא בשיטה מקובצת בב"מ בסוגיא דתקפו כהן (דף ו' ע"ב ד"ה קפץ), דדרשא דעשירי ודאי ולא עשירי ספק אף כל דפריש מרובא פריש, מ"מ לא מקרי ודאי, וכתבו ליישב בזה קושיית תוס' (ד"ה קפץ) גבי קפץ אחד מהמנויים דנכבשינהו ונימא מרובא פריש עיי"ש, א"כ ספק טומאה ברה"ר דטהור נימא ג"כ הכי, והא מפורש בתוספתא פ"ו דטהרות (ה"ב) ט' שרצים ואחד צפרדע ופירש ונגע דגם ברה"ר טמאות.

לענ"ד אדרבא שיטה זו מרווחת ביותר, דעל קושיית מעכ"ת י"ל בפשוטו, דהרי תוס' חולין (דף פ"ו ע"ב) ד"ה סמוך מיעוטא וכו', כתבו דאף לר"מ דחייש למיעוטא, מ"מ לא אמרינן דרוב לטמא יהיה טהור ברה"ר לדונו לספק טומאה ברה"ר, דאע"ג דהוי ספק, מ"מ לא גמרינן מסוטה לטהר רק בפלגא ופלגא, דומיא דסוטה עיי"ש, א"כ מכ"ש די"ל כן לרבנן דלא חיישי למיעוטא, דאף דלאו בכלל ודאי הוא, מ"מ לא גמרינן מסוטה לטהר בכה"ג, רק דומיא דסוטה דהוי פלגא ופלגא.

ובאמת לענין דבר שאין בו דעת לשאול דכתבו תוס' שם דלר"מ דחייש אף במקום רוב טהור, דנהי דמסוטה ליכא למילף רק בפלגא ופלגא, מ"מ ילפינן מדרב גידל דדרש אשר יגע בכל טמא, טמא ודאי ולא טמא ספק עיי"ש, י"ל באמת לשיטת הפוסקים הנ"ל, דאף דלרבנן דל"ח למיעוטא מקרי ודאי, י"ל דבאין בו דעת לשאול אף במקום רוב טהור, דמ"מ לא מקרי ודאי, וההיא דתוספתא דט' שרצים הנ"ל דמייירי הכל ברה"ר, דמה"ט בקבוע טהור וביש בו דעת לשאול, דהא מייירי באדם שנגע בזה בט' צפרדעים טהור דהא אפילו בספק טהור, ובט' שרצים ופירש א' מהם ונגע טמא, כיון דמדין ספק טומאה ברה"ר אתינן עלה לא ילפינן רק דומיא דסוטה בפלגא ופלגא, ובאמת אם נגע דבר שאין בו דעת לשאול, י"ל דאף בט' שרצים ופירש דטהור, וכן ביש בו דעת לשאל ברה"י, י"ל דאפילו רובא להתיר כגון ט' צפרדעים ופירש דטמא, כיון דדרשינן והבשר כל טהור, ולא טהור ספק, י"ל דמשום רוב לא מקרי טהור ודאי, והא דלא אמרינן בסוטה זה לצריכותא דאי מסוטה לא ידענו דיש בו דעת לשאול ברה"י יהי' טמא ברוב להתיר, י"ל דבאמת הו"מ לומר כן, והרי בתוס' חולין (דף ט' ע"ב ד"ה התם) כתבו ג"כ דהומ"ל צריכותא אחרת עיי"ש.

ומרווח בזה דבפשוטו קשה הא משמע בסוטה (דף כ"ט ע"א) ובתוס' חולין (דף ט') דגם דבר שאין בו דעת לשאול ילפינן מסוטה לטהר ברה"י, והיינו דמדר"ג לא נשמע רק במקום חזקת טהרה, ומסוטה ילפינן אף בלא חזקה [ותוס' בחולין שם כתבו דאי מקרא דר"ג דיש בו דעת לשאל טמא נשמע רק בליכא חזקת טהרה, ולא ידעתי, הא לגברא היה חזקת טהרה וצ"ע], אבל בהיפוך קשה דלמ"ל קרא דבשר אשר יגע לאורויי דאין בו דעת לשאול ספיקו טהור, הא כבר ילפינן לה מסוטה אפילו בלא חזקה, ומכ"ש ביש לו חזקה, ולפי הנ"ל ניהא דאיצטרך קרא לטהר אפילו בט' שרצים ופירש דהוי רוב לטומאה, מ"מ טמא ודאי הוא דלא יאכל וזהו מקרי ודאי וכנ"ל.

ומרווח בזה סוגיא דקדושין (דף פ' ע"א) מ"ט דר"מ קסבר רוב תינוקות וכו' ועיין תוס' שם (ד"ה סמוך) דנדחקו טובא, ויסודתם דע"כ טעמא דר"מ דהרוב כמאן דליתא, דאם לא כן דמכח מיעוט וחזקה הוי פלגא אמאי מטהר, הא עשו תינוק כמו יש בו דעת לשאול, ולזה הקשו, דהא אמרינן דלר"מ סמוך מיעוטא לחזקה והוי פלגא. והוצרכו לדחוק דלא הוי רוב גמור, ומש"ה המיעוט וחזקה הוי רוב, וכן נדחקו לרבנן דלמ"ל לטעמא דעשו תינוק כמו יש בו דעת לשאול והא בלא"ה טמא מטעם רוב, והיינו ג"כ דלא הוי רוב גמור, ולפי הנ"ל מרווח, דהוצרך לומר לרבנן דעשאו כמו יש בו דעת לשאול, דבלא"ה אף דהוי רוב מ"מ לאו ודאי הוא וטהור באין בו דעת לשאול, וכנ"ל, לזה הוצרך לטעמא דעשאו כמו יש בו דעת לשאול, והיינו כיון דבאמת הוי רוב ובכל התורה הוי רוב כמו ודאי איסור, אלא דבטומאה גזה"כ לטהר באין בו דעת לשאול, דדוקא טמא ודאי בעי, ובזה כיון דמכח הרוב נדמה לודאי טמא החמירו חז"ל ועשו כמו יש בו דעת לשאול אבל לר"מ דסמוך מיעוטא לחזקה והוי פלגא קיימא אדינא דקטן דאין בו דעת לשאול דטהור, ולא עשו חז"ל לדונו כמו יש בו דעת לשאול, כיון דאינו נדמה כלל לודאי.

ומיושב בזה עוד דבההיא דתינוק שנמצא בצד עיסה לא נזכר דמייירי דוקא ברה"י, והא ברה"ר מה בכך דעשאו כמו יש בו דעת לשאול, הא מ"מ ברה"ר טהור, ולפי הנ"ל ניהא דמצד רה"ר מדינא טמא כיון דהוי רוב לטומאה ולא דמי לסוטה, אלא דמצד אין בו דעת לשאול הי' ראוי לטהר כיון דאינו ודאי, בזה כיון דעשאו כמו יש בו דעת לשאול טמא ונכון.

ואפשר עוד ברווחא יותר דמיירי באמת רק ברה"ר ולר"מ טהור, דאף דעשאו כמו יש בו דעת לשאול מ"מ טהור מטעם ספק טומאה ברה"ר, דלר"מ מכח סמוך מיעוטא לחזקה הוי פלגא, אבל לרבנן דהוי רוב טמא מצד רה"ר, ומצד אין בו דעת לשאול, הא עשאו חז"ל כמו יש בו דעת לשאול, ואין בזה דוחק, דהא בפשוטו מיירי דוקא ברה"י, א"כ שפיר יש לנו לומר בהיפוך דמיירי דוקא ברה"ר קצי.

עוד יש לחלק, דבט' שרצים כשפירש קודם שנגע צריכים ג"כ לדון לכמה דברים אם הוא שרץ או צפרדע ללקות עליו כעדשה, והיינו דנין מכח מרובא פריש דהוא שרץ, ממילא בנגע בו אח"כ הוי כמו נגע בודאי שרץ, ודוקא בההיא דקפץ אחד מהמנויים דכל מה שדנין עליו הוי רק לענין חיוב מעשר בזה כתבו הפוסקים דלא מקרי עשירי ודאי, אבל היכא דדנו כבר לדברים אחרים לשרץ ודאי ממילא כשנגע אח"כ מקרי נגע בשרץ ודאי, וראיה לזה דהא טריפה ממעטין מקרא דיעבור תחת השבט, וא"כ איך משכחת עשירי ודאי דלמא טריפה היא, דהא מחמת הרוב עדיין לא מקרי ודאי להנך פוסקים, אע"כ כיון דדנין לכל מילי דאינו טריפה מקרי עשירי ודאי קצי.

ובזה מיושב מה דקשה לי לכאורה לשיטה זו דרוב לא מקרי ודאי, איך מצינו קהל ודאי דלא יבא הא לא הוי ודאי דשמא זינתה אמו ולא הוי רק רוב בעילות אחר הבעל, דמ"מ לא הוי ודאי, ועיין בפ"י קדושין (דף ע"ג ע"א ד"ה אמר רבא) בההיא דד"ת דשתוקי כשר דכתב מסברא דיליה כן דאף דהוי רוב כשירים לא מקרי ודאי ולא הביא סייעתא מדברי השיטה מקובצת הנ"ל, עכ"פ קשה כנ"ל, דאיך משכחת קהל ודאי קצי, ולפי דברינו נוחא דמיד כשנולד דנין לכמה דברים אם הוא בנו של זה בעל אמו, וכיון דהחזקנו אותו מכח הרוב לבנו ממילא מקרי קהל ודאי קצי, ודברי הפ"י נכונים גבי שתוקי דכשנולד ואנו דנין אם מרוב כשרים או מפסולים, דהנ"מ רק לענין לבא לקהל, זהו לא מקרי קהל ודאי קצי.

עוד בה השלישיה, דבההיא דקפץ אחד מהמנויים דקודם דנכבשינהו היו כולם בספק, בזה אמרין דע"י דנכבשינהו ויהי פרוש לא הוי כבירור גמור לעשות מספק ודאי, משא"כ בההיא דתוספתא דט' שרצים דמיירי דבעודם בקביעתם ניכרו איזה שרץ ואיזה צפרדע וכדמשמע לישנא דנגע באחד ולא ידע באיזה נגע משמע שהספק דא"י אם נגע בזה או בזה, אבל לא דנגע בזה וא"י אם זהו שרץ, וא"כ הספק מתחיל רק בשעה שפירש בזה כיון דרובא פירש לא חלה על חתיכה זו מעולם שם ספק ומקרי ודאי. **ובזה** מיושב מה דתמוה לי מאד על הר"ן פג"ה (חולין דף ל"ג ע"ב ד"ה ובנמצא) דגם פירש בפנינו מקרי פירש מה"ת אלא דחכמים גזרו בזה שמא יקח מן הקבוע, ולא מקרי קבוע דאורייתא רק בלקח בידים ממקום הקביעות, מה יענה להתוספתא הובא בהר"ש פ"ה מ"ב דטהרות פירש וכו' ובנמצא וכו', וכיאר הר"ש שם ההפרש שבין פירש לנמצא, דפירש היינו בפנינו, ולהר"ן הנ"ל הא גם בפירש לפנינו הוי מדאורייתא פירש וטמא מדינא, והוא צע"ג לכאורה.

ולדברינו הנ"ל נוחא, די"ל החילוק בין פירש לנמצא היינו בפירש לפנינו, דכיון דרובא דפירש ולא ידע מה הוא מסתמא הספק במקומו שלא ניכר בין שרץ לצפרדע ונכנס הכל בספק, מש"ה אף דפירש אח"כ לא נתברר מכח זה להוציאו משם ספק לשם ודאי ולא מקרי טמא ודאי, אבל כנמצא דהיינו דבמקומו ה"י ניכר, אלא כשנמצא נולד הספק בזה, כיון דבשעה שנולד הספק כבר פירש בזה מכח הרוב לא נקראת עליו שם ספק ומקרי ודאי, ועכ"ז קשה עלי להוציא חילוק זה, ודברי הר"ן צ"ע. **וגם** הא באמת הסברא הראשונה נכונה כיון דספק טומאה ברה"ר ילפינן מסוטה ולא נזכר בה ענין ודאי לא ילפינן רק ספק ולא רוב, וא"כ התוספתא דמיירי דהספק על האדם שנגע דיש בו דעת לשאול ורק מטעם ספק טומאה ברה"ר טהור הקושיא חזקה על הר"ן, בפירש לפנינו אמאי טהור, הא מדאורייתא מקרי פירש, וצע"ג.

קצב. וכ"כ בשו"ת אחיעזר (ח"ג סי' ט ד"ה ואפ"ל) שבתוספתא דטהרות ט' צפרדעים ושרץ אחד ביניהם כו' דבפירש הלך אחר הרוב, היינו לענין טומאת רה"י ורה"ר דילפינן מסוטה דהוי ספק השקול כמש"כ התוס' (חולין פו ע"ב) לחלק אין בו דעת לשאול מספק טומאה ברה"ר, דבאין בו דעת לשאול דוקא ודאי טמא, אבל רוב הוי בגדר ספק דילפינן מדרב גידל, וצ"ע שכן כתב גם בליקוטים לנתיבות. **קצב**. ועיין בש"ש (ש"כ פט"ו) שחילק בין רובא דאיתא קמן לרובא דליתא קמן, שרובא דליתא קמן כמו רוב בעילות אחר הבעל או רוב בהמות אינם טריפות הוא תלוי בסברא וזה דין ודאי, אבל רובא דאיתא קמן כמו כל דפירש מרובא פריש זה הוי רוב שאינו תלוי בסברא אלא שהתורה אמרה ללכת אחר הרוב אבל הספק נשאר בעינו. **קצב**. וכן הקשה בש"ש (ש"א פ"א) על הפנ"י שהרי כל בן ידוע שהוא בן של אביו מכח רוב כמו שבארנו בגמ' (חולין יא ע"ב). ובהגהות אמרי ברוך כתב שדברי הפנ"י הם כשיש רוב מצד רוב פסולין או רוב כשרים שנחשב ככה"ג לשור שחוט לפנינו ודבר מצוי. וכדברי השיטה מקובצת שעשירי שמכח הרוב לא חשוב עשירי ודאי. משא"כ ברוב גמור כמו במכה אביו. שעל רוב זה דנים דיני נפשות ולכל מילי חשוב כודאי גמור. **קצב**. וכ"כ בהפלאה (כתובות טו ע"ב) בתינוק שנמצא שאם רוב ישראל כיון שקובעים לגבי שאר דברים שחשוב ישראל מוציאים ממון ואין זה חשוב כרוב. אך בקהילות יעקב (קידושין סי' לג) כתב שהחשש דילמא לאו אביו, הוא חשש דחוק ובסתמא לא חוששים לכך, שאף אם זינתה ט' חדשים קודם לידת הולד יש להכשירו משום שרוב בעילות אחר הבעל, ועכשיו שלא ידעין שזינתה ורוב נשים אינם מזנות הוה מיעוטא דמיעוטא ואין חוששים לכך. **קצב**. ובעיקר דברי השיטה כתב בשערי יושר (ש"א פ"ה) שדבריו הם רק במעשר שהמנה צריך לספור עשירי ואין זה מנין כל שאין המנה יודע שהוא עשירי ולא די כמה שכלפי שמיא גליא שהוא עשירי אלא שהמנה צריך לדעת שיש כאן עשר, ולכן לא מועיל כאן רוב שאף שיש דין שהולכים אחר הרוב אבל למנה עצמו אין כאן ידיעה וראית שיש כאן עשר, ולא קשה מממור ומטומאה ששם זה לא תלוי בידיעת האדם כי אם במציאות וכיון שנתברר הדבר על פי הרוב אין כאן ספק. **שו"ת רבי עקיבא איגר** <ספרי אור החיים > ב. ג. / איגר, עקיבא בן משה {עמוד 192} {2864} הודפס מאתר אוצר החכמה

והרב בית מאיר (אה"ע סי' ד) אמר סברא זו מדעתא דנפשיה, בדעת הטור בפנייה שילדה ואומרת מאותו פלוני, דנאמנת להכשירו [לולד שלה] אפילו ברוב פסולין אצלו, ואמר דאף ברוב פסולין לא הוי ממזר ודאי, אלא ממזר ספק. דבמקום שלא ביארה התורה איך נדון בספיקו אלא שכללה דניזל בתר רובא, בזה אנו חייבין לתפוס הרוב כודאי, שכן אמרה תורה לילך בתר רובא בין לקולא בין לחומרא. מה שאין כן גבי ממזר דהתורה הוציאה משפט ספקו לומר בו דספיקו שריא, תו ליכא לפלוני ואפילו ברוב פסולין ממש, נמי מהתורה שריא, עיין שם. והיינו כדעת הרא"ש וריטב"א הנ"ל.

ואני העני תמהתי אהך סברא דהרוב לאו ודאי הוא אלא שהתורה התירה ספק זו, מהא שהוכיחו (כתובות טו, א) דאמרינן "כל קבוע כמחצה על מחצה דמי" אפילו לקולא, מתשעה שרצים וצפרדע א' ביניהן ונגע באחד מהן, ואינו יודע באיזה מהן נגע. דברשות הרבים ספקו טהור, וכתב רש"י "אלמא כמחצה על מחצה לקולא, דאי לאו כמחצה דמי אין כאן ספק טומאה אלא ודאי טומאה דהא רובא שרצים ניהו" ע"כ. ולשיטה הנ"ל אף דהוי רוב שרצים עדיין מידי ספקא לא נפקה, ונימא כיון דגילתה תורה דספק טומאה ברשות הרבים ספקו טהור, אף כהאי גוונא דהרוב לטמא ג"כ מקרי ספיקא, והיכי מוכח דמטהרין התם מטעם קבוע. ושאלתי את פי אדמ"ו הגאון מוה"ר עקיבא איגר ז"ל, ואמר שיש לחלק, דבתשעה שרצים, כשפירש קודם שנגע, צריכים אנו לדון לכמה דברים אם הוא שרץ או צפרדע ללקות עליו בכעדרה ודנין אותו לוודאי שרץ ולוקין עליו בכעדרה. ממילא כשנגע אח"כ בזה הוי כודאי נוגע בשרץ. מה שאין כן בההיא דקפץ אחד מהמנויין דדנין אותו מיד רק לענין חיוב מעשר אם הוא מן המנויים כבר או לא, בזה אמרינן עשירי-ודאי ולא עשירי-ספק. והוכחה לזה דהא גם טריפה ממעטין מקרא ד"אשר יעבור", ואיך משכחת לה עשירי ודאי, דילמא טרפה היא, דהא רוב לאו ודאי הוא לשיטה הנ"ל. אלא על כרחך כיון דדנין עליו לשאר מילי שאינו טרפה, ממילא הוא עשירי-ודאי. ובזה מיושב ג"כ מה דקשה לכאורה לשיטה זו דרוב לא מקרי ודאי. א"כ הא דדרשינן (קידושין עג, א) "קהל ודאי הוא דלא יבא", איך משכחת לה קהל ודאי, דילמא אמו זינתה, ורוב בעילות אחר הבעל לא משוי ליה ודאי (עיין ב"פני יהושע" שם דבר-תורה שתוקי מותר לבא בקהל. שכתב דמכל מקום מותר בממזרת דלא מקרי "קהל ודאי", ולא תמך יסודו על דברי השיטה הנ"ל. על כל פנים יקשה כנ"ל). אלא על כרחך דכיון דמיד שנולד היינו דנין שהוא בנו של בעל אמו לכמה דברים ממילא מקרי "קהל ודאי" (ודברי הפני יהושע נכונים לענין שתוקי. דכשנולד, ואנו דנין עליו אם הוא מרוב כשרים או ממיעוט פסולים היינו לענין לבא בקהל, בזה שפיר אמרינן דרוב לא מקרי ממזר ודאי).

ונרויח בזה עוד להבין מה דקשה בהא דפסקינן בשוחט שניבל בשחיטה שחייב לשלם. אמאי, דלמא במקום נקב קשחית, ורובא דבהמות כשרות לא מהני, דלענין ממון אין הולכין אחר הרוב (בבא קמא כז, ב). אלא ודאי כיון דגם מקודם היינו דנין על בהמה זו להחזיקה שהיא מן הרוב לענין כמה דברים, חלב וכדומה, שפיר אמרינן בחזקת שהיא מן הרוב עומדת אף לענין ממון, דמורה שמואל בכהאי גוונא. וכן לענין כופר למאן דאמר "כופרא ממונא" (בבא קמא מ, א), כופר דאמר רחמנא היכי משכחת לה, דלמא אדם טרפה הרג השור, והרוב לא מהני להחזיקו ב"אינו טרפה" לענין ממונא לשמואל. ולפי הנ"ל יש לומר כיון דאילו מקלעי ליה להעיד עדות, היינו מחזיקין אותו מן הרוב שאינו טרפה והכשרנהו להעיד, בחזקת זו עומד גם לענין ממונא. אלא דמדברי תוס' דכתובות (טו, ב), שרצו לחלק

כתובות טז

: ५५

עין משפט
גר מצוה

פ א מ" פ"ג מהלכות
עבודת יו"ט הלכה ז:
פ א מ" פ"ב מהלכות
עדות הלכה ג:

דב'ינו גרשום

[illegible]

לִיָּה לְעֶרְפֹת פֹּסֵל נָה יִזְכֵּי
 פֶּן בִּצְרֹק דְּמַסְכַּת עִזָּא (דף א.)
 מִמֶּס וְלֹא לְעֶרְפֹת מִמֶּס
 שְׁעֵרֹת שְׁמוֹרוֹת פֹּסֵלוֹת נָה

דִּלְמָא חָד מְבִינִיהוּ
 מִשּׁוֹם דְּאִמְרִינָן זִיל
 מֵאִי נִפְקָא לָן מִינָה
 לְעֵאזֹל אִלָּא בְּדִבְרֵי
 דְּבִדְקִינָן לִיָּה וְהִתְנָן^א
 הִדְר עֵדִי שְׂמַעְשָׁא
 אִמְרֵי אֶחָד^ב מְבַכָּה
 קְטִילָה^ג וְלִיָּהוּשׁ דְּלִמָּא
 דָּא מִשּׁוֹם דְּאִמְרִינָן
 בְּעִיזוֹת אַחֵר הִבְעֵל^ד
 אִבְיו וְאִמְרֵי חֲבֻשִׁים
 הִכִּי^ה אֵין אִפְסוּרֹפּוֹם
 אִתֵּיא מְהוּרָג אֶת הַנֶּפֶשׁ
 וְלִיָּהוּשׁ דְּלִמָּא מִרְפָּה
 דְּאִמְרִינָן זִיל בְּתֵר דִּין
 לִיָּה הֵא קָא מְבִינֹול
 נִשְׁמָה דְּהֵא נִינְוִלִיָּה
 סִיף נִבֵּל הוּה רִבִּינָא
 זֹומְכִין דְּאִמְרֵי דְּרִמְמָא
 זִמְס וְגו' וְלִיָּהוּשׁ דָּא
 מִרְפָּה הוּה אִלָּא לֹא
 רֹובָא וְכִי תִימָא דְּבִדְס
 אִמְרֵי דָּא הֵרָג נְהִירָא
 אִשִּׁי אִמְרֵי אִתֵּיא^ו בִּי
 רִחְמָנָא שְׁחוּט אִבְלוֹל
 נִבֵּל קָא שְׁחוּט אִלָּא
 בְּתֵר רֹובָא אִמְרֵי רָא
 קְמִיָּה דְּרִבֵּל כְּהֵנָּה וְאִמְרֵי
 דְּרִבֵּל שִׁינִי וְאִמְרֵי לִיָּה^ז
 אִפְשֵׁר דְּרִיבָּא דָּא אִפְשֵׁר
 תִּימָא הִכִּי^ח לִרְמֵי^ח דְּרִבֵּל
 דָּלָא אִבְלוֹל בִּישְׂרָא

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

ודלמא חד מנייהו. האי דעולא טרפה הוא דשלמא קל לנש
 ביק ליה לאחא שמעיה אלא מנייהו משמלה לוקא וליקא שמי:
 הנהר קובע עולא אלא בריי יצום. שמי שמעיה הנהר לין דין
 אלא יעלה לנש הילק שמעין ממלה דטרפה לא מימית: רבדיין
 יציה. לאחא דמיני לוק: אברים
 אברים. ותו לא חמי דקל ליה לין
 יכול לנש חלוו שמעיה ממי:
 קפדיה. הנהר: בבית האסורין.
 ש עערתו אלא וליק לנש שמה עד
 עליה חמר שמעין לבס דהו עד
 שהוכר העובר: שרפה דהה. ההרוב
 וליק לו חלוו ליהרס דגברא קפלא
 קטלי: ובי תימא מישור אברא מישור
 דהאי. רוחא דלא ליעוט משוס דענין
 ושפטו העדה וסילעו העדה (מזהר)
 (ה): מנייהו. ליהרס נהר וליק
 משמלה טרפה אלא רוחא וליק
 ואחמי יציוש במקום ביי. שהנהר
 לא נקב היה תמלה וטרפה הוא
 וגברא קטלי: וליק: ובי תימא
 רבדיין יציה. לעולא דשטנהר עד
 די נהרון וליקא החומי שמעיה קלא
 ועבדיה קורס שנהר: וחתניא
 בריי אומר. לא דיענא מני אלא אחד
 גדול דהו היה ועל שמי דק נקב
 בריי דלשכחן כפלי מעבדין
 מעבדין (ד) אמר רבי תלמי
 בריי ופכ" (תקן מה) רבי אלעזר
 הקפר בריי: דהיינו קורס שנהר
 אין תריס. דהיינו כלשם זמנא
 כלשם עשה: אתיא מישורא עצמה.
 דליידי עד תהמה: דלשום במקום
 נקב אמר יציוש. דהיינו השוט מנשה
 אלב גרגרת ברוס"ה ואס תסרה
 כשכסר טרפה חלוו טרפוס (תקן מה)
 (מה): היבא דאשר. לעמוד על
 סמכין דקדקן ולא סמכין ארובא
 ויכירין לבדוק בהמה מכל י"ח טרפות
 לא ימי כגון קטן וקטנה דלפטר
 ללו להסמך עד שיעלעו עליה
 שאלין סיקס ממקן והקר כולה
 מסיס ללא אפטר אלא: יציה
 מאיר. דלא אולע תמר רובא: יציה
 פסח

מסורת הש"ס
עם הוספות

[illegible]

גליון הש"ס

גמ' וליחוש דילמא
לאו אביו הוא. עין
ברמז'ס פ"א הלכה ג
מהלכות חסורי חאה
ובחידישי צבור שור
קדישין דף פ"א: שם
ה"נ דל"א אביל'
בשרא. עין לקמן דף
כח ע"א חס' ד"ה אחא:

(א) וַיִּמְדּוּ אֲבֵיז וְאִמּוֹ
מִזֵּית יִמְתָּ: (שְׁמֹדָה בֵּא, מִי)
(ב) וַעֲשִׂיתֶם לוֹ בְּאֶשֶׁר
וְיָמֹס לַעֲשִׂיתָ לְאֶחָיו
וּבְעֶרְתָּ הָרַע מִקִּרְבֵּךְ:
(דְּבִרַת דָּ, יא)

ג) כי ירחיב " אלהה
את גבולו כאשר הבר
לך ואמרת אלהה בשר
כי תאנה נפשך לאכל
בשר בכל אתה נפשך
ותאכל בשר: כי ירחק
ממך המקום אשר
יבחר " אלהה לשון
שמו שם " וברך
מבשרך ומאנצך
נתן " לך במאשר צויתך
ואכלת בשעריך בכל

אֵת נִפְשֵׁךְ:
[דברים יב, כ-כא]

ליקוטי רש"י

[גרופס בוך יב.]

תגהות וציונים

ח ככת"י כהנן ואמר
י "ממא" ודילמא ובר
 (ברפ"י וא"ל) וברכו
 הבטי ודפדרי ליתא לך
 תיובת "וא"ל" ודלמי
 רב אשי דאס' (דאס'
 ודילמא ודילמא) ועי'
 מהרי"ם ובתפארת יעקב:
ט ככת"י נוסף והקד
 כולו דמיינת אמוראי
י "אין אין" איתת
 ר' יהושע דלא אפטר
 הוא: א"י שלחמי דמי
 לא תימא הכי. דהה
 דקתני משום דלא
 אפטר הוא (משמ"ק)

(כח"י) 7 מוכרתי
 תימיה וְאֶת־אֵין
 כה מוס (שיטמק);
 (ס) דְּהִי קִישִׁי בִּדֵּק
 חבית רשני אָמַי
 (שיטמק, כח"י);
 א בְּחַתִּי הִבֵּל רֹחֵתִי
 דְּהִי לַח [ה] שְׂרִי לַעֲמֹד
 א (גליון) [ס] צִיל סִפּוֹק
 אַחֵר בֵּיתֵהֶם (כח"י);
 (ט) מִרְחַעֲמֵי הַחוּסִי
 דְּבִרְתֵּה עַל "כִּגּוֹן שִׁירֵי"
 וְכִי רַחֲבֹו תַעֲדֵה הֵמָּה מִצִּי
 לִמְדִיתִי וְכִי לֹא תַעֲמִי
 דְּבִרְתֵּה עַל "אֵלֶּה אֵין
 : [י] צִיל אֵלֶּה מִמֹּאֵ
 [י] אֵלֶּי צִיל דְּבִי מִשְׁוֹ

חשק שלמה
רבינו גרשום

(א) אולי צ"ל להבדיל על סיון
בשם דאחרים לעיל דנשכח
לצד נשמה דרוח נשוליה
לנפלה דאין אורגן לעדים
והמין אלא כדיו של מי
דכו.

אפטרופוס לעריות" ולומר "תימא" ודילמא משום דאוליין וכו' מוכח שלא היה בגירסתם בגמ' חיבות אלו, וכן ה' קטלין' (שיטמ'ק, כה''): [ו] ואחר אמר בארין (שיטמ'ק): [ו] ב"ב נ"א בס" כחיה ואתי אלא (שיטמ'ק, ו' שמיעט ניבחות אמר

תלמוד בבלי <עוז והדר> - לד חולין / תלמוד בבלי {עמוד 33} (2864)

הודפס מאתר אוצר החכמה

חבורת חק אה"ע תק"ע בג בר שלמה חק אה"ע תק"ע בג בר שלמה 67

אכידה. כדמוכא ב' לא יחפור. ואע"פ דקו"ל רוב וקרוכ
פלך אחר הרוב. וא"כ י"ל דחלין ברובא דעלמא. מ"מ י"ל
סואיל וידעין שזה ודאי נפל למים ולא כוחזק לן נפילה למים
משאר אנשים. א"כ לא ידעין כלל אם יש רוב עד הקרוכ או
לא. ובזה איכא לחיל בהר קורבא. וכעין זכ כחב הרמב"ן
בפ' לא יחפור במלא חביות עד פיר שרובא ישראל דאמר רב
מוחא. וס"ד כחם משום דקורבא פריך מרובא דעלמא.
והקפא הרמב"ן יחיש דלמא פכ"ס דר סמוך לנהר יוחר מישאל
ומי' כיון דרוב ישראל ליה לן להמיק קורבא. אלא א"כ בקורבא
לפניך. וס"ד י"ל לדין כל כחם דלא ידעין דאיכא רוב עד
הקרוכ ל"ה ל'. דל"ל כוונה הרמב"ן משום רובא אחרין מהחמא
אחר מרוב דר סמוך להנהר. דאם דנין על הדריס בעיר
הוא קבוצ. ופ"כ כיון דאל סמכיות אחרין כל דפריש
מרובא פריש רק דניחוש לקורבא לזה ל"ה. אף דקרוכ פריך
מירוב לפוס ס"ד דהס. בי"ג י"ל לדין דרובא מדין. מ"מ כל
כחם דלא ידעין דאיכא רובא נגד קרוכ אולין בהר קרוכ.
וכן י"ל להוכיח מחמא דשקלים פ"ו. זה הכלל הולכין אחר
הקרוכ בין לכלל וכו'. וכחכ פס דרע"ב דמירי. פ"כ שהמשה
שוין דל"ל אולין בהר רובא. וקפס כא פ"כ זה המשות
הנמלא מדיש. וא"כ מניל לחיל בהר קורבא. דלמא הוא
מהלך כפי שטא דתק. וכיון שכוה מהסם פ"ה פס רוב וא"כ
הוא ספק ויול להמיר. ופ"כ י"ל כיון דהקרוכ הוא לפניו לא
חיישין לרוב שאינו ידוע:

עב) ועיין במדומי מ"י בקידושין (דף פ"ג) אחר רבא דבר
חורס פטוקי כשר. שכתב כעין סברא זו דאיכא
דלן ברוב דברו כגון הסם דאיכא למיחר דלמא אזלא איזי לגבי
אפי"ג דסוק סוף כ"י רוב להפיר משום דלמא אזל איזי לגבי
וכ"י רוב. ואף אם אזלא איזי לגבי דלמא הוא מן כשרים. ופ"כ
הקפס דרשב"א דכ"י רוב להפיר והקפס כפ"י דא"כ י"ה אחר
במחזר וקפ"א על פתחא. ופ"כ ח' פ"י כיון. דלא כ"י רוב
דברו לא כ"י רוב כלל. וזה ראיס לחס סכמכא. ובכ"ה
דכ"י עד קרוכ יש לומר דאף דרשב"א מודס וכמ"ס
לשיל ראיס מהרמב"ן:

עג) מידה אפשר לומר כיון דהוא דבר סהם קלם י"ל דלא
יחלם שכתבו עד שני אנשים וכ"י רוב לגבי קרוכ.
מ"מ כניד כיון שגמלא כנגדים על זה ואין הספק רק אם הוא
זכ קרוכ או אחד מן כדמחיקם שהשיל לו כליו. ואין להסתפק
רק על אחד מסדמחיקם. ועד זה פסיר י"ל דמהני קורבא
דלמירימא דפ"כ לא כוחזק רוב נגד הנמלא באלו כנגדים.
כיון דלא ידעין כלל שיש אחד בשולך שהלך באלו כנגדים. ודוק.
ולור ישראל ילגיל משגיחא ויראי מחורו נפלאות:
הק' שלמח זרמן בשונו.

סימן בר.

התשובה חניד כתבתי להגאון סופת דחור מאור והגלה
המפורסם שוררי אב"ד דק"ק ליטא. וזה אשר
השיב אליו

דגה בעיקרא דנולחא שריחא דכך אחא ככר האריך משכ"ס
בדברים שיש בכס די להכיר האסה. אך מחמת שטחונתו
ובכ"י ללחמיו ש"בא מכשורא כ"י רגון דומח"ס הסכמתי והסכמת
חכמי מירי. לולא נעניתי לו ראשי ודברתי פס חכמי בעיר
וכולם הסכימו להכיר. והנס כי ידענא מיטוט מרכי שאין כי
כח להלך נגד דראשונ' בפרט נגד דבר שהכריעו בו המחבר
ואכר חב לקטוב כלס כוחון. מ"מ כנידון אי כעין שיעור
שמי שטח נראה לפי טי"ד כדור שיש לשמוך על דברי כביח
והוכרי"ס נגד ריב"ש פהם בהר"א והלכס כבהר"א. והמכרי"ס
ראה דברי ריב"ש ופסק דכשפה קלה פני. וגם כביח כיון
שהביא הראיה וסחרו כ"י כראש דבריו. וגם מסמך כוונתי דאי
פ"י זה שיעור נחור שני שטח פ"י נוכר זה כמשה. וכן הסוד
ומחבר וסרב לא סוכירו זה. ומשמת דמי לפי האומדנא על

רופאים. ולפי מיר אסגר דגם ריב"ש מודס לוס. דכא פ"כ
הא דאמר כמשה בגל למיס שיש לכן סוף דמשיחא אח אשמו
ודאי דלן לריך שיראס שיכסבו המיס כל השיעור שמי שטח.
דכא מקפס בש"ס וליחוש לחילא של דגיס. ופירש"י שטשס
לוארו חון למיס. ואי לריך שיראס שיכסבו המיס כל השיעור
אין מקוס להקפ"א. אלא ודאי דאי' שיראס רק אפילו מומד
מחמק. ורואס שאינו שולס ליכסב בחוך השיעור האול ודאי אלו
פ"י יכול לשוט פ"י יולא. אכיון שאינו יכול לשוט אף שמספס
עלמו לפעמים חון למיס א"י להקפ"ס יוחר משני שטח. וכמ"ס
כביח כמספס. מדס דר"מ כ"י שגס ימים. וסיפלס על כדעת
פירי יכול לחיות שלס ימים כביסו המיס פס וחוטמו. וכן
נראס שהניסא כרש"י י"ל דסכר ר"מ ארס יכול לחיות ולשמות
כחיס וכו' וכיירסס כס"א. ואף לפי הנירסא לשהות כוונתו כ'.
וכן ככסו של ר' נחמיה ג"כ כיון שלא ראס שיכסבו המיס א"כ
אסגר שהיא שולס ויורדס במיס ומניס לוארס חון למיס. אבל
כשרואין כיסוי המיס על פ"י וחוטמו אף ריב"ש מודס דאי
יכול לכחיס המוש. דביכחות פס ודאי פיירי שאין רואס אם
סכסבו המיס. כדמוכא מהא דמקס מחמילס של דגיס ואפסוי
פלוגמא לא משעין. ויש לומר דגם ריב"ש מודס כר"י שכתבו
המיס דכשפס כ"י. וגם ראי לטווך על המכרי"ס שטח כחא
וכפרס כחקס שיש למדנות וכוונות וכשפס כחא. וכש"ע לא
סחמו המחבר והכר כהג"ס לבישן. וכפרס שהא מחת כיסוי
הקרה שא"י להפיש ראשו לכלול אח כרוס. וסוד שכתב הכרס
שסקים וכמספס טרס כיוודא רבכל כנגדים לא חיישין שאלכ
ואלו כייט כחיס לאסור האסר הואם כייט לריכ לנגכ כל בהמחוס
ממחכרין. ואין זה דלוי כחקס פיען. לכן כני כנידוק דס
חכמי פסיר סס מסכר"ס לרומפ"ס להכיר האסר סואל ולולאיף
מככלי פיען:

ועתה אבא להשחמט כדבריו סעריס והמביים פלי מאד
דרך פלפול כפלחא. חס כהלי:

א) מה שחמס מעכ"ס על דברי ריב"ש שוכיס מסוניא
דניסין (דף כ"ח פ"ב) דיוול ליהרנ הוא ספק דלמירימא.
דלפי דברי ה"ה (כ"דס וקח"י) ליכא כוחס. נראס לפי פ"ד
לייכב דברי ריב"ש דברי"ס מוטאר שחכ"א ראי' מלשן שני
שכ"ס פס שחכ"א סייעחא מברייחא לרי יוסף. פ"י"ס. ומשמת
ל' לברי"ס דלמחרי מייחי ראיס. והברייחא מסעמח דמסרין
משס הוא. דאי טמחא דלא כ"י מסלפ"ס קשכ כיון דברייחא
כלישנא דלמחילא נקט אל ישיאו. כ"י לנמקס רטוחא יוחר
דאפילו שחס מישאל שיל ליהרנ בדרי ככריס אל ישיאו. אלא
ודאי דלפי אוקימחא זו אין חילוק בין מסלפ"ס שוככנ או שיוול
ליהרנ. ואל ישיאו הוא מסעמח דמח"י ולח"י כדלשן של כהס'
א"ס כפשיטות. דלכך לישנא אין חילוק בין מחס שרסא שחנ
או לא. ולכך פ"י שכתב כ"י דלא פליגי שני כלוונות פיירי
מח"י קודס שחמס פ"ס. ואלו כודאי חלל כריענד:

ב) מה שסחר מעכ"ס ראי' הלחס רכ מהרמב"ס שכתב כ"י
זו ספק מנורסח. מכא רכחכ ג"כ כגוסס ספק מערסח
ג"כ א"ס. לפי מה שוכיס כמוכרס"ס מח"י פ"י יש ככר.
דכגוסס בלחמ חלל:

ג) מה שכתב מעכ"ס ראי' מהגן טונדי דיכנות כחשוכס
לחס רכ חירן קשיוח אלו. פ"י פס:

ד) ומה שחמס מעכ"ס כדברי כר"ס כחס שהנין על דכר"כ.
גם אכ"י כחלכמתי כרסב כדברי כר"ס אלו. ורלתי
לומר דכר"ס פ"ל דלא כפי כחיס שאל"ס שיעור שח"י. אף
נסיחי מוס מחמס שחמנר לדברי כסוכיקס. וגם לא מסמכר לי
דיון זה. דא"כ יש ג' חילוקים. דכחיס פ"ס לנס סוף חר'
דיוחיסס כעין שיעור שח"י אפילו לפני דיענד. ואלו אפילו
לכחמילס השא. וכחיס שאל"ס חר' דיוחיסס לא כעין לשנן
דיענד שיעור שח"י. ולכחמילס לא חכני אפילו שיעור שח"י.
וכחיס שאל"ס ח"י דיוחיס כעין לפני דיענד שיעור שח"י.
ולכחמילס לא חכנא אפילו כשיעור שח"י. וגם לא רלתי ליק'
נגד דסח רוב כר"ס וכן כ"י י"ל יוחר לפרס דכר"ס פ"ל
כשיעח הלח"ס דכ"י הוא רק לפני ללחמילס. פ"י"ס
ועס

[illegible]

וַיִּדְרוּ אִי כִּי שָׁרִי שְׁמוֹת בְּשִׁמּוֹר חֲסִיר כְּחֻמֵּי לִפְלִי דַּסְרִי.
וּבְרֵאשִׁית חֲסִידֵי דְכּוּחַ דְּהִרְרִית כֹּחַ דְּיוֹנָא לִי־רַנָּה.
מִכַּח דְּמִקְסֵי מִכַּח דְּכֹל מִקְסֵי שְׁמִיטוֹרָא אֲסִיט וְחִי יוֹנָא
לִי־רַנָּה בּוֹא דֶק מִוֹמֵר דְּרַבֵּן חֲזִי מִקְסֵי בְּסִימָא דְּחִוְלִי־רִיִּי וְחִי
מִוֹרֵן לִטּוֹ מִשּׁוֹם וּבְכַדֵּם כִּדֵּם. וְחִי רִאשִׁי. מְגֻזֵּר. וְחִי
דְּחִי מִשְׁמִים דְּבִסֵּי־מִסֵּי דְּמִרְחֵי בִי לֵסֵם לִי־רַנָּה דִּיט לִכְחִי־לֵם.
אִיט טוֹחַ לִי דְּמִנִּין דִּישׁ מִסֵּי־בִיחָל לִי־רִיִּי כִּי־ן שֶׁלֵּא שְׁמֵי לִשָּׁא
מִשּׁוֹם. וְחִי יוֹדֵנִי כִּי־מִשְׁמֵר כֹּלִי.

[illegible][illegible][illegible]

(יב) עור כח מעלים גידן נספיר פיי דניחא כמים שוא
קטנס רוב פחור מיטוטא לחוסק. ושכים נחמיר
כזה כמו כמים שאלים גיכ קסא מחל חלקן כסכדורא דקס
פסחב מעלים טס שדכריו לטוים. ולעמיד דשלי פיי דרוקס
כרובא דליחא קמן כען רוב אינן נמלקים אמרין פחור מיטוטא
ממדיין אלל כרובא דליחא קמן ודאי דלא אמרין פחור מיטוטא
כמו פסלרמיי כוס כספרי חוס דסא (פיי סיי) וסים חסיב
כרובא

(ח) ומה שנקטת מעמי' על הריב"ש שכתב בפס' ולא חלוקי
במר רובא שאין נמליס'. תפסת רובא ענן שני
חוקי. חוקי וי חוקק איה' תפס' ודפס' ארומס שמשמר בפס'
חוקי ריש שני חוקס'. חוקס שפירש ובוזח' חוקק עמא'. וחילק
המעמי' בין כהספס' וכל כהספס' נחשבי' רובא ענני
כהספס' כהמדי' ודאי' מחידוש' רשבי' ביחוס' (דף ל"א) וכל
החל' שטון דלרי' שכתבי' בספרי' שום דפס' כן אום נחא'.
וכאשר יגיע ליד יראת' רומעמי' בפניו עס בלוד'. ופד' מרל'
בזה בלסון איה' רובא וסא' אלה' מבר'. ונס כאל' אולי'
במחזק' איה' רוב' שפס' דלרי' ריש' דני' נפס' דלרי' במר
רובא'. וכן כאל' שכתב' בספ' ולא חלוקי מקולח' (והפס' דלרי'
במר רובא'. וקפשי' כפסל' מנכ' כן דיוס'. ואמר' למר'
דחוק' שפס' שטל' כספ' שאל' דני' פלי' מח' רובא' טל'
מיק'. רק לגנ' חוק' מחזק' ענן רובא' דלרי' ונני' דמקדס'
אל' איה' נט' לחז' כלל' דני' רוב' ענן' שטל' כספ' במחזק'. וכן
לפני' איה' שום כחול' דוא' רק לפני' כחול' ולפני' שאל' דרי'
איה' ריש'. וסא' דרי' סוי'. וכן כל דריס' ששכי' כס' דרי'.
אל' כס' לס' רק עס לחז' חוק' רוב' ענן' שאל' דריס'
קדס' שטל' כספ' לפני' מחזק' ונח' רובא' מחזק' רוב' לפני'
שאל' דריס' נשאר' די' בחוק' אף שטל' אחי' לפני' מחזק'.
והדס' דאי' לא תימא' כפי' אי' אס' היו' טעמי' דניס' כאלוסי'
סוליו' כן דיוס' שאל' עני' מחזק' כסא' מחזק' כיון' שאל' ודאי'
דני' וס' רק מחזק' לפני'. אלא' ודאי' וכוין' שכתב' דיוס' טליס'
אין' רוב' בחוק' כניס' רוב' כס' דריס'. וכן כאל' איה'
בדני' אס' לא טל' רוב' רק לפני' דני'. ענן' שמשמר' איה' בין
יחסי' מיט' שפדין' אופ'. וכן נשקלי' כהספס'. וכויל' כס'
כהספס' כס' מקולח' (והפס' לא חלוקי במר רובא' ויחז' אל'
חלוקי' במר רובא' כדריס' לפני' דני' לומר' שפס' כחול'
כהספס' (דף דס') אין' כאל' מקום'. ולפי' ד"מ ודאי' סויס'.
וכמו' כן ככ' דאי' חוקס' שכתב' הריב"ש הוא' דוקא' כהספס'
אל' טל' רק כהס' שיש' כגדו' שני' חוקס'. ענן' כגנטי' כתיס'
סליס'. שפס' שטל' כחול' דאין' חלסיס' טל' ענן' חוק'.
וחוקי' וי חוקק' איה' מלשי' כהס' כהס' שפס' טל' רוב' ענן'
חוק' אחז' לפני' אכילת' חלכ'. והכסל' כספ' דפרישו'. לאל'
אף' אס' יכ' אחי' עוד חוק' עמא' אין' מלפדין' שום חוק'.
לחוק' בראשית' שכבר' נכתב'. ואלי' טון' רומעמי' לז' כהחל'
דגדיו'. רק כפס' דגדיו' מחזק' מלא' נחיס' לחל' רק בין כהספס'
טל' כהספס' כהספס'.

(ו) דברי מדרש'א עתה דומע'ת בן תמוזין בלמח ויפס
תחזק:

(ו) **מה** שחכם עוד דומעמים דנרבי הרי"ס כ"ל מה דבחו
בהלך הוא וזרעו למד"י. דמקשה ה"ס ל"ל במד
דבוא אף דליכא פ"י חוקים. חוקים יבס וחוקים זרע שלא יורה
יבס. כנס חוקים ו' לומר שלא נעסברה כלל לא מינץ כפ"ס.
וכן דהש"ס כחשטתם כ"ס (ק"ט) כח דמינעט שאין מחשבות
לא חשיב כלל לומר י"י סתם פ"ט. ונראה דכח דרובא דתלי
במחשבה לא חשיב רוב פ"י דנרבי שמשחנה ע"י מחשבה כגון
לידע שכל פ"י ביאה. ולמיתת קודם שכל פ"י וריעה לא מחויקין
ל"י בחוקים דמטיקרא ממה שפ"י ק' קודם מחשבה. כ"ן סבכר
גמשה מחשבה שטלעלם דכרר מחשבה פ"י מחשבה כ"ו. ואף אם
נראה נכחלם כמה פסחים ולא יורה. דכח דלא ש"ך כדס
אף שזרע כמה קעמס ולא למח' לומר חוקים דמטיקרא ש"ך
בריעה ו' לא למחם ק' כחשם לא ש"ך לומר חוקים שלא מחשכר
לומר ביאה. וא"ו זה כבוד חוקים דמטיקרא. וכן לומר שחשיל
ולא מלד ו' ג"כ כבוד חוקים דמטיקרא. וזקן שלא נחשברה
חוק דאטלע למינעט לא חשיב. מה"ס שאין למשום מחש' חוקים:
(ח) **ומ"ש** מעשים לסתור פכרה כנ"י כפ"ס כ"ן סגנאל
לחור מה שזכ' ליכא חוקים פ"י. ופ"י חשיב מעשים
דמה סגנאל לחור מה לא מנרע חוקים פ"י על בעל כחשם שאל
ד"ן פל"י. ג"כ נכניס לחור. שדבריהם אלו מחשבה כבוד אלא
בחיובא לאסר (פ"י י"י) ש"ך:
(ט) **ומ"ש** מעשים לאסר בטעמא דכ"ר ש"ך ללמוד פסחים